

Dansk Historisk Fællesråds repræsentantskabsmøde 17. november 1999 på Fuglsø

DHF's formand Birgit Løgstrup bød velkommen til repræsentantskabsmødet og præsenterede styrelsen, hvorefter man gik over til dagsordenens første punkt:

1) *Valg af dirigent*

Efter forslag fra styrelsen blev Grethe Ilsøe valgt. Grethe Ilsøe takkede for valget og konstaterede, at indkaldelsen til repræsentantskabsmødet var udsendt 6 uger før mødet og altså lovligt varslet. Mødet holdes først i 4. kvartal, da det holdes sammen med Danske Kulturhistoriske Museer (DKM).

2) *Godkendelse af forretningsorden*

Som referent valgtes Birthe Skovholm og som stemmetællere Lars Holst og Michael Bregnsbo.

3) *Godkendelse af nye medlemmer*

Jysk arkæologisk Selskab har søgt om optagelse i DHF. Deres medlemsskab blev godkendt af forsamlingen.

4) *Beretning*

Sidste repræsentantskabsmøde blev holdt i april 1998, og beretningen dækkede derfor perioden 1998-99. Beretningen blev aflagt af formand Birgit Løgstrup:

Historieløshed

Følger vi lidt med i samfundsdebatten i medierne, bliver vi slået af den historieløshed, som ofte kommer til udtryk. Det er som om alle med stor undren konstaterer problemer, uden at se dem

i perspektiv af gårsdagens samfund. Derved mister vi muligheden for at forstå samfundet i dag. Det er så let at sige, at det er journalisterne, der er uvidende. Hvis det var journalisterne alene, så ville andre samfundsdebattører vel tage til genmæle – og forklare den rette sammenhæng? Men det sker sjældent. Det tager jeg som udtryk for samfundets begyndende historieløshed. I skolen undervises der stadig i historie, men det er under pres fra mange nyttige redskabsfag, som vil lægge beslag på elevernes tid.

Historiens brug

Når historien så virkelig anvendes, hvad benyttes den så til? Historien i Danmark kom til verden tilbage i middelalderen, hvor formålet med Saxo Grammaticus var at legitimere kongeslægten som den rette arving til den danske krone. Begivenhederne i fortiden blev sorteret efter dette ene formål. På samme måde skal historien i dag legitimere den danske nationalstat, som den ser ud i dag. Der sættes fokus på området fra Skagen til den nuværende grænse nord for Flensborg, og Fyn, Sjælland med omliggende øer – og til nød også Bornholm, Færøerne og Grønland. Det er de danskes øer, der fokuseres på, som om formålet med Danmarks historie har været at finde frem til netop dette landområde. Det nuværende Danmark fremstilles som målet for den historiske udvikling, der har fundet sted.

Det er á priori den gode udvikling – tilsyneladende i modsætning til, at for-

tiden ofte fremstilles som mørk, elendig og barbarisk sammenlignet med den gode og lyse nutid. Det er normalt en fremskridtstro, der ikke ejer differentieringens nådegave. Det samme må siges om de gamle mørkemænd, der påstår, at alt var bedre i fortiden. Det vil normalt sige deres egen umiddelbare fortid – deres barndom. Denne holdning er ikke udtryk for større differentiering.

Historiens nytte

Hvad er da nytten af historien? Den kan ikke forære os målet med vor tilværelse. Den kan ikke diktere os en vej ud af et problemkompleks. Men den kan give os nogle analyseredskaber.

1. Først og fremmest kan historien rent objektivt give os en kronologi, som vi kan indordne vor viden i. Et netværk eller en knagerække, som begivenhederne kan hænges op på.

2. Dernæst kan den sammen med geografiske videnselementer og fortidens teknik få os til at se sammenhænge i beskrivelsen af fortiden.

3. I det hele taget kan historievidenskaben lære os at afdække en række strukturer i samfundet til forskellige tider, der bibringer os forståelse af fortiden og dermed også af nutiden.

4. Med til strukturer hører også fortidens forestillingsverden. Hvad troede vore forfædre på? Hvad var deres forestillinger om det gode og det onde?

5. Alle disse bestræbelser er nødvendige for at forstå samfundsudviklingen og for at få fat i, hvor det enkelte menneske har handlet på egen hånd, og hvor det bare har ladet sig lede af det omgivne samfund – af de andre.

Kort sagt historien er nødvendig, for at vi kan orientere os i fortiden såvel som i nutiden.

Dansk Historisk Fællesråd

Hvad har DHF foretaget sig i det forløbne år for at leve op til sit ansvar som medspiller i den debat om samfundets orientering – i dialogen med de andre forklaringsmodeller til samfundsudviklingen? Dette opfatter jeg som det grundlæggende krav til en papalyorganisation, der stort set omfatter alle aktører indenfor historiens verden.

Heldagskonference om Historiens Strategi

DHF afholdt en heldagskonference med titlen *Historiens Strategi* den 14. november 1998 i Nationalmuseets festsal. Antropolog, dr.phil. Anne Knudsen holdt hovedoplægget: Hvad skal vi med historien? Hun analyserede historieløsheden i samfundet og gav sit svar på historiens nytte med henvisning til kronologien – forstået som det skelet, vi hæfter historiske oplysninger op på.

Så blev der givet svar fra bevarere af kulturarven – altså fra arkiver, biblioteker og museer. Underviserne i historie, dvs. folkeskolen, gymnasiet og universiteterne leverede et defensorat. De gjorde, hvad de kunne under de givne forudsætninger, dvs. med de midler samfundet stillede til rådighed. Derimod gik interesseorganisationerne direkte til angreb på den såkaldte historieløshed og beviste, hvad historien betød for deres medlemmer, slægtsforskere og lokalhistorikere. Der var en livlig diskussion – og ikke mindst pga. Anne Knudsens meget provokerende oplæg.

Historiens Verden

Disse indlæg er senere blevet udgivet under titlen *Historiens Verden*, hvor de er forbundet med en beskrivelse af DHF og de fire landsdækkende fore-

ninger sammen med en oversigt over DHF's medlemmer. Ideen hertil opstod på sidste års repræsentantskabsmøde, som vi holdt sammen med Dansk Lokalhistorisk Forening (DLF). Her blev der givet udtryk for foreningens vanskeligheder med at forklare lokale myndigheder og organisationer, hvad forskellen er på f.eks. lokalhistoriske arkiver og lokalhistoriske foreninger. Nu har vi leveret dem et middel i hænde, der både giver en spændende indføring i debatten om historiens nytte og en beskrivelse af medlemsforeningerne – og til en pris af kun 50 kr. for 52 sider. Pamfletten – som vi kalder den – er udkommet for en måned siden.

Historie til Salg

I det hele taget bestræber DHF sig på at varetage de opgaver, som medlemsforeningerne ikke kan løse på egen hånd. Det gjorde vi også med nyudgivelsen af *Historie til Salg*, der er en fælles brochure for de historiske værker, som medlemsorganisationerne under DHF har udgivet. Den er desuden lagt på Internet på DHF's hjemmeside. Men der er ikke mulighed for central bestilling over nettet. Man må henvende sig til de adresser, der opgives i bogen. Det var DHF's hensigt, at *Historie til Salg* allerede sidste år skulle afløse DHF's direkte præsentation på den årlige bogmesse i København, således at den lå på de kulturhistoriske tidsskrifters stand. Det kom den netop desværre en uge for sent til sidste år. Men vi har sendt den i år.

Skoven i lokalhistorien

Så har vi netop udgivet *Skoven i lokalhistorien* sammen med Skovhistorisk Selskab. Det er et andet aspekt af DHF's formål, hvor en medlemsforening har behov for vores støtte til som her en udgivelse, kan vi gå ind i et samarbejde om et fælles projekt. Re-

daktøren er Bo Fritzboeger. Det er blevet en spændende udgivelse om skovens kulturhistorie. Den rummer artikler om Naturen, Skovbrugets værktøj, Skovbrugets arbejdere, Skovbrugets personalhistorie, Skovbrugets bygninger, Skov og jagt og På grænsen til den anden verden – om de foretillinger, der har været knyttet til skoven. Artiklerne er spændende i sig selv og samtidig tænkt som forbillede for lokale undersøgelser af samme temaer.

Fortid og Nutid

Men den største udgivelse og formidlingsindsats indenfor DHF er dog *Fortid og Nutid*. I titlen på dette tidsskrift har vi spændingen i historiens strategi mellem fortid og nutid, som jeg indledte min beretning med. Det var et nyt redaktionsteam, der overtog redaktionen pr. 1.1.1998 med arkivar, seniorforsker Margit Mogensen, arkivar, seniorforsker Karl Peder Pedersen og museumsinspektør Lene Floris. Der havde i 1997 været visse problemer med leverancen af de enkelte hæfter, men det er der rettet op på nu. De kommer til tiden – på dato skal jeg hilse og sige. Og med et meget spændende indhold. Anmeldelserne dækker bredt og kommer også i tidsskriftet med imponerende hurtighed.

Vi tabte – ikke uventet – abonnenter på den usikre udgivelseskurs, før den nye redaktion tog over. Det har vi forsøgt at rette op på med udsendelse af en hvervefolder. Den har foreløbig resulteret i ca. 100 nye abonnenter. Men den bedste reklame er dog de gode hæfter, der kommer til tiden.

Desværre stopper Margit Mogensen redaktionsarbejdet pr. 1.1. 2000 pga. manglende tid. Det har vi beklaget i redaktion og styrelse. Men vi takker Margit Mogensen for hendes store indsats og engagement i arbejdet. Hun afløses af Peter Henningsen, ph.d.-studerende ved Københavns Universitet.

De danske levnedstforløb

Det store projekt de sidste par år har været arbejdet med etaterne – de danske levnedstforløb. Det sigter mod en elektronisk udgivelse af trykte etater – f.eks. præster, lærere, ansatte i told-etaten, mejerister, erhvervsfolk osv. Udgangspunktet var et ønske om at ocr-scanne og udgive de trykte etater på cd-rom og dermed i søgbar form. Der har været mange problemer af praktisk og juridisk art, som først måtte ryddes af vejen. Vi gennemførte sommeren 1998 et pilotprojekt ved Institut for Sønderjysk Lokalhistorie, hvor stud.mag. Lotte B. Olesen under Kim Furdals tilsyn gennemførte en række scanningsforsøg med tilhørende rettelser. Formålet var både at få et indtryk af de krav, der måtte stilles til grundmaterialets tekniske kvalitet, og den tid arbejdet faktisk tog at udføre.

Resultatet er blevet, at vi ikke gennemfører ocr-scanning, men i stedet billedscanning til en elektronisk reprodugave. Det kombineres med registrering i en database af de biograferede personer. Vi starter med lærere. Men inden vi kom så vidt, måtte vi først undersøge de ophavsretlige spørgsmål, som kunne være forbundet med en sådan udgivelse. Vi forespurgte i Kulturministeriet, som svarede i et brev af 2. juli 1999. Iflg. de almindelige regler er retten til litterære og kunstneriske værker for ophavsmanden beskyttet i hans levetid + 70 år derefter (iflg. § 2 i ophavsloven). Der er også iflg. § 5 rettigheder for den der sammenstiller eksisterende værker på en sådan måde, at de udgør et nyt værk, f.eks. leksika. Kataloger, tabeller og data beskyttes efter § 71 i 15 år – og har altså ikke betydning her. Men hvad er en etatudgivelse, der bygger på de biograferedes egne oplysninger? Kulturministeriet anbefaler, at vi tager kontakt til de foreninger, der har udgivet de pågældende publikationer.

Og det vil vi så gøre og – hvis det er muligt udgive dem i samarbejde med dem. Ministeriets brev aftrykkes som bilag til denne beretning i *Fortid og Nutid*, så svaret kan læses i sin sammenhæng. Mange af vore medlemmer har problemer med ophavsretlige spørgsmål.

Nu starter vi arbejdet med den elektroniske udgivelse. Det lægges i hænderne på Kim Furdal, der både er projektleder og formand for styregruppen, der skal følge arbejdet. I gruppen sidder Gunner Lind, Hans Worsøe og Henning Ballegaard, medlem af styrelsen og formand for SSF. Vi forventer os meget af denne indsats og ser frem til de første resultater.

Tak til styrelse og ekspedition

Jeg vil gerne slutte beretningen med at takke medlemmerne af styrelsen for et godt samarbejde og Ingrid Christensen for at varetage vort ekspeditions-kontor på bedste måde.

Herefter blev beretningen godkendt med akklamation.

5) Regnskab

Kasserer Peter Korsgaard fremlagde regnskabet, der blev godkendt med akklamation.

6) Indkomne forslag

Punktet bortfaldt, da der ikke var indkommet forslag.

7) Budgetforslag og kontingentfastsættelse

På grund af det sene tidspunkt for repræsentationsmødet, og fordi man ved ansøgninger ofte skal vedlægge budgetter for både et og to år, forelå både Budget 1999 og Budget 2000. Begge budgetter blev gennemgået af kassereren og godkendt af forsamlingen. Styrelsen foreslog uændret kontingent, hvilket blev vedtaget.

8) *Valg til styrelsen*

Følgende blev valgt for 2 år med akklamation:

Thomas W. Lassen, Maribo Museum (i stedet for Birgit Løgstrup)

Carsten Porskrog Rasmussen, Århus Universitet (i stedet for Gunner Lind)

Grethe Banggård, Odense Universitet (i stedet for Peter Korsgård)

9) *Valg af suppleant til styrelsen*

Erik Nørr, Landsarkivet for Sjælland (i stedet for John T. Lauridsen).

10) *Godkendelse af revisor*

Det hidtidige revisionsfirma, Ernst & Young blev på styrelsens forslag godkendt.

11) *Eventuelt*

Birgit Løgstrup takkede Peter Korsgård for de mange år som kasserer og overrakte gave.

Peter Korsgård takkede Birgit Løgstrup for hendes store arbejde i DHF og trak særlig tre punkter frem:

1) Birgit Løgstrup har fuldført Grethe Ilsøes arbejde for at få DKM med i DHF igen.

2) Med sine gode talegaver og store overtalelsesevne har Birgit Løgstrup skaffet en ny redaktion til *Fortid og Nutid*.

3) *Historiens Strategi* er Birgit Løgstrups værk.

Herefter glædede Grethe Ilsøe sig over, at vi nu »alle« er i samme båd igen, dvs. DKM er atter med i DHF. Herluf Nielsen henstillede, at man i *Fortid og Nutid* omtalte hvilke bøger, der er på lager. Birgit Løgstrup svarede, at der pga. pladsproblemer på vort lager på Rigsarkivet for et par år siden blev holdt udsalg, og at vi nu kun har et relativt lille boglager.

Grethe Ilsøe takkede herefter forsamlingen for god ro og orden, hvorefter Birgit Løgstrup takkede dirigenten for god ledelse. Repræsentantskabsmødet blev herefter afsluttet.

Birthe Skovholm

Grethe Ilsøe

Bilag

Kulturministeriet 2. juli 1999

Lektor Gunner Lind
 Dansk Historisk Fællesråd

I brev af 18. februar 1999 til Kulturministeriet har De på vegne af Dansk Historisk Fællesråd rejst en række ophavsretlige spørgsmål i forbindelse med en planlagt cd-romudgivelse af biografisk materiale fra perioden 1850-1960. Materialet består hovedsagelig af samleværker, som indeholder korte biografier af enkeltpersoner. Biografierne er kompilationer af indsendt materiale fra de biograferede personer, og biografierne fremtræder hovedsagelig som skematiske gengivelser af det indsendte materiale. Der forekommer dog også værker, hvor stoffet er omskrevet til almindelig prosa. Værkerne er udgivet af faglige foreninger og af mindre forlag.

Kulturministeriet skal i den anledning oplyse, at litterære eller kunstneriske værker nyder beskyttelse efter ophavsretslovens § 1. Beskyttelsen indebærer, at ophavsmanden efter lovens § 2 har en eneret til at fremstille eksemplarer af sit værk og til at gøre værket tilgængeligt for almenheden. Beskyttelsen varer i ophavsmandens levetid + 70 år.

Efter ophavsretslovens § 5 ydes der endvidere beskyttelse til den, som sammenstiller værker eller dele af værker på en sådan måde, at sammenstillingen i sig selv udgør et værk. Bestemmelsen finder typisk anvendelse på leksika, aviser m.v.

Der skal være tale om et værk, hvilket betyder, at ophavsmanden skal have ydet en selvstændig skabende indsats. Heraf følger, at enkeltoplysninger og rådata som sådan ikke beskyttes efter ophavsretsloven.

Efter lovens § 71 ydes der imidlertid en særlig beskyttelse af kataloger, tabeller, databaser og lignende frembringelser, hvori et større antal oplysninger er sammenstillet, eller hvor sammenstillingen repræsenterer en væsentlig investering. Beskyttelsen indebærer, at fremstilleren skal give samtykke til kopiering eller tilgængeliggørelse for almenheden af en væsentlig del af indholdet. Beskyttelsen af disse frembringelser varer i 15 år og vil således ikke være relevant for de publikationer af ældre dato, som De har intention om at anvende.

På baggrund af det oplyste må Kulturministeriet være af den opfattelse, at en vis formentlig mindre del af det materiale, De ønsker at anvende, kan være beskyttet efter ophavsretslovens § 2 eller § 5. Ministeriet skal derfor anbefale, at De tager kontakt til de foreninger, som har udgivet de pågældende publikationer, inden De iværksætter en udgivelse på cd-rom af det biografiske materiale.

Til Deres orientering vedlægges et eksemplar af ophavsretsloven.

Ministeriet beklager den forsinkede besvarelse.

Med venlig hilsen
 Martin Kyst
 fuldmægtig